

Národný projekt

**Podpora výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí
a sociálnej kurately pre maloletých bez sprievodu
a deti z Ukrajiny a ich rodičov a iné osoby zodpovedné
za starostlivosť o dieťa**

Operačný program:	Ľudské zdroje
Žiadateľ:	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
Kód projektu v ITMS2014+:	312101DMF4
Celkové oprávnené výdavky projektu:	3 114 270,92 EUR
Požadovaná výška NFP:	3 114 270,92 EUR

Prioritná os:	10. CARE - ESF
Investičná priorita:	10.1 Aktívne začlenenie, a to aj s cieľom podporovať rovnaké príležitosti a aktívnu účasť a zlepšenie zamestnateľnosti
Špecifický cieľ:	10.1.1 Riešenie migračných výziev v dôsledku vojenskej agresie

Miesto realizácie projektu	
Štát:	Slovenská republika
Región NUTS II:	Bratislavský kraj / Západné Slovensko / Stredné Slovensko / Východné Slovensko
Vyšší územný celok NUTS III:	Bratislavský kraj / Nitriansky kraj / Trnavský kraj / Trenčiansky kraj / Banskobystrický kraj / Žilinský kraj / Prešovský kraj / Košický kraj

Popis projektu
<p><u>Cieľom</u> projektu je podpora výkonu opatrení SPODaSK pre maloletých bez sprievodu z Ukrajiny v centrách pre deti a rodiny (ďalej len "CDR") a pre mladých dospelých, ktorým CDR poskytuje starostlivosť a boli v CDR umiestnení ako maloletí bez sprievodu z Ukrajiny (ďalej len "MBS z Ukrajiny") - t. j. Komplexné zabezpečenie starostlivosti o týchto MBS (vrátane psychologického a sociálneho poradenstva) s koncentráciou práce na krízovú intervenciu, posttraumatickú pomoc a zlúčenie rodiny (so zachovaním všetkých opatrení proti obchodovaniu s deťmi) a pre MBS a deti z Ukrajiny a ich rodičov a iné osoby zodpovedné za starostlivosť o dieťa orgánmi SPODaSK.</p> <p>Uvedený cieľ je v súlade s OP LZ a prispieva k dosiahnutiu cieľov a výsledkov („zabezpečenie komplexnej starostlivosti a zvýšenie dostupnosti zariadení náhradnej starostlivosti pre deti z UA“).</p> <p>NP bude realizovaný prostredníctvom hlavnej aktivity „Podpora výkonu opatrení SPOD a SK pre MBS a deti z Ukrajiny a ich rodičov a iné osoby zodpovedné za starostlivosť o dieťa“, ktorá bude realizovaná prostredníctvom podaktivít:</p> <p>1.1. Podpora výkonu opatrení SPOD a SK pre MBS z Ukrajiny v CDR Prostredníctvom podaktivity bude v štátnych a neštátnych CDR komplexne zabezpečovaná starostlivosť, t. j. poskytované bývanie, stravovanie, obslužné činnosti, osobné vybavenie, zabezpečovaná zdravotná starostlivosť, ošetrovateľská starostlivosť (v prípade MBS so zdravotným znevýhodnením z Ukrajiny) povinná školská dochádzka, príprava na povolanie, výučba slovenského jazyka, a pod., ako aj poskytovaná psychologická pomoc a psychologické a sociálne poradenstvo, pričom práca bude koncentrovaná na krízovú intervenciu, posttraumatickú pomoc a zlúčenie rodiny (so zachovaním všetkých opatrení proti obchodovaniu s deťmi).</p> <p>1.2. Podpora výkonu opatrení SPODaSK pre MBS a deti z Ukrajiny a ich rodičov a iné osoby zodpovedné za starostlivosť o dieťa orgánmi SPODaSK Podaktivita ocenením zamestnancov/zamestnankyň orgánov SPODaSK finančnou formou prostredníctvom mimoriadnych odmien za kvalitný výkon opatrení SPODaSK v súvislosti s vojnovým konfliktom na Ukrajine prispeje k stabilizácii pracovnej sily a motivácii k výkonu tak zložitej agendy. Mimoriadne odmeny budú vyplatené všetkým zamestnancom/zamestnankyniam oddelení SPOD a SK. Tým zamestnancom/zamestnankyniam oddelení SPODaSK, ktorí/é vykonávali opatrenia SPODaSK pre MBS prostredníctvom pohotovosti a tým zamestnancom/zamestnankyniam oddelení SPODaSK, ktorí/é vykonávali opatrenia SPODaSK súvisiace s opatrovníctvom, budú mimoriadne odmeny vyplatené opakovane.</p> <p><u>Cieľovou skupinou</u> sú štátni príslušníci tretích krajín odchádzajúci z Ukrajiny.</p>

Miesto realizácie: oprávneným územím na realizáciu aktivít projektu je celé územie Slovenskej republiky.

Merateľné ukazovatele:

- o Počet osôb do 18 rokov, ktorým bola poskytnutá intervencia

Popis východiskovej situácie

Východiskové dokumenty na regionálnej, národnej a európskej úrovni, ktoré priamo súvisia s realizáciou NP:

- o Dohovor o právach dieťaťa a jeho opčné protokoly,
- o Smernica OSN o náhradnej starostlivosti o deti,
- o Charta základných práv Európskej únie,
- o Agenda EÚ v oblasti práv dieťaťa,
- o Program EÚ v oblasti práv dieťaťa,
- o Akčný plán na ochranu utečencov a deti migrantov v Európe (2017-2019),
- o Európska záruka pre deti,
- o Zákon č. 305/2005 Z. z.,
- o Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- o zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Od začiatku vojnového konfliktu na Ukrajine prišlo na územie Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) 153 MBS, z ktorých sa k 31.03.2023 na území SR nachádzalo 43 MBS.

Hoci sa v SR vykonávajú opatrenia SPOD a SK pre MBS dlhodobu a počet MBS sa v priebehu času postupne zvyšuje v súvislosti s rôznymi humanitárnymi katastrofami (od 22 MBS v roku 2014, cez 82 MBS v roku 2019 po 194 MBS v roku 2021[3]), vojnový konflikt na Ukrajine vytvoril v SR v rámci oblasti MBS situáciu, s ktorou SR doteraz nemala skúsenosť (počas roka 2022 sa tak na území SR nachádzalo 318 MBS) – na počet MBS z Ukrajiny, ktorí prišli na územie SR, obzvlášť v čase tesne po začiatku vojnového konfliktu, nebola SR pripravená a hlavne nebola pripravená na špecifiká MBS z Ukrajiny.

Uvedenú situáciu bolo potrebné vyriešiť v zásade v priebehu niekoľkých dní – a to rovnako na makro (zabezpečenie potrebného počtu miest v CDR pre MBS, metodické usmerňovanie výkonu v súvislosti s MBS prichádzajúcimi na územie SR z Ukrajiny, komunikácia s príslušnými štátnymi orgánmi Ukrajiny a medzinárodnými organizáciami pôsobiacimi v danej oblasti a pod.), ako aj mikroúrovni (výkon opatrení SPOD a SK pre konkrétneho MBS), aby bolo možné poskytovať MBS potrebnú starostlivosť v potrebnej kvalite.

Nezastupiteľnú úlohu pri práci s MBS – obzvlášť v kritickom období tesne po začiatku vojnového konfliktu - mali zamestnanci/zamestnankyne oddelení SPODaSK úradov PSVR, ktorí v danom čase pôsobili priamo na hraniciach SR a Ukrajiny, v zásade 24 hodín/deň, v náročnej, komplikovanej a neprehľadnej situácii, v akomkoľvek počasí, v kontexte jazykovej bariéry a pod., pričom zásadným bolo zachytenie všetkých MBS, ktorí na územie SR prišli (a to nielen kvôli potrebe poskytovania potrebnej starostlivosti MBS, ale aj kvôli zabráneniu obchodovaniu s deťmi, pre ktoré situácie vojnových konfliktov vytvárajú obzvlášť vhodné podmienky).

Zamestnanci/zamestnankyne oddelení SPODaSK v danej situácii preukázali neoceniteľné nasadenie prostredníctvom tzv. „služobnej pohotovosti“ a častokrát vykonávali opatrenia SPOD a SK nad rámec svojich pracovných povinností a v prípade potreby aj s využitím vlastných zdrojov a kreativity (napr. operatívne vytvorenie a distribúcia informačných letákov s dostupnými telefónnymi číslami na oddeleniach SPOD a SK, komunikácia s rodičmi detí, ktorí ostali na Ukrajine všetkými dostupnými komunikačnými prostriedkami a pod.), pričom bežné opatrenia SPOD a SK vykonávali v požadovanej kvalite (t. j. kvalita výkonu opatrení SPOD a SK neutrpela kvantitou prípadov MBS, ktoré bolo potrebné riešiť). Je potrebné uviesť, že vysokú kvalitu riešenia uvedenej kritickéj situácie podčiarkuje aj fakt, že po viac ako roku od začiatku vojnového konfliktu na Ukrajine SR nečelí problémom, ktorým v súvislosti s MBS prichádzajúcimi z Ukrajiny čelia iné krajiny Európskej únie, najmä v oblasti starostlivosti o MBS.

MBS patria medzi najzraniteľnejšie skupiny migrantov; okrem traumatizujúcich zážitkov z krajiny pôvodu a traumatizujúcich zážitkov, ktoré na svojej ceste z krajiny pôvodu zažívajú, sú kvôli svojmu veku často vystavení riziku vykorisťovania a zneužívania.

Podľa zákona č. 305/2005 Z. z. sa pre MBS vykonávajú opatrenia SPOD a SK. Právny systém SR garantuje ochranu práv a právom chránených záujmov všetkým deťom rovnako, bez rozdielu pohlavia, národnosti, farby pleti a štátnej príslušnosti. To znamená, že pre MBS sa vykonávajú opatrenia SPOD a SK v rovnakej miere ako pre deti s občianstvom SR nachádzajúce sa na území SR. Týmto je naplnené ústavné právo rovnoprávneho postavenia všetkých detí, ktoré potrebujú ochranu.

Podľa § 29, ods. 1, písm. a) zákona č. 305/2005 Z. z. orgán SPOD a SK (úrad PSVR):

- o postupuje podľa osobitného predpisu (§ 360 až 369 Civilného mimosporového poriadku), ak MBS nemôže byť zverený do osobnej starostlivosti príbuzného alebo inej fyzickej osoby, ku ktorej má blízky vzťah, alebo
- o podáva súdu návrh na nariadenie neodkladného opatrenia podľa osobitného predpisu (§ 365 Civilného mimosporového poriadku – podľa ods. 1 citovaného paragrafu: „Ak sa ocitne maloletý bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak je jeho život, zdravie a priaznivý vývoj vážne ohrozený alebo narušený, súd neodkladným opatrením nariadi, aby bol maloletý dočasne, najdlhšie na šesť mesiacov, zverený do starostlivosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ktorú v uznesení určí.“) a vykonáva neodkladné úkony v záujme dieťaťa, kým nie je maloletému bez sprievodu ustanovený poručník podľa osobitného predpisu (§ 57 ods. 3 zákona č. 36/2005 Z. z.) alebo sa ustanovený poručník neujme svojej funkcie.

Orgán SPOD a SK vykonáva opatrenia pre MBS počas jeho pobytu na území SR na zabezpečenie starostlivosti primerane kultúre, jazyku, náboženstvu a tradíciám krajiny jeho pôvodu.

Podľa § 29, ods. 1, písm. e) zákona č. 305/2005 Z. z. orgán SPOD a SK zabezpečuje umiestnenie MBS do zariadenia podľa tohto zákona a plní úlohy podľa zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle“).

Uvedeným zariadením je CDR. Ide o zariadenie zriadené o. i. na účel vykonávania opatrení dočasne nahrádzajúcich dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, o nariadení neodkladného opatrenia alebo o uložení výchovného opatrenia (ďalej len „pobytové opatrenie súdu“). CDR zabezpečuje plnenie uvedeného účelu najmä vykonávaním sociálnej práce, psychologickými pomoci a starostlivosti, výchovy, špeciálno-pedagogickej starostlivosti, liečebno-výchovnej starostlivosti, diagnostiky a ďalších odborných činností zodpovedajúcich účelu CDR a utvára podmienky na ďalšie činnosti v ustanovenom rozsahu. CDR poskytuje dieťaťu bývanie, stravovanie, obslužné činnosti, osobné vybavenie a zabezpečuje zdravotnú starostlivosť, povinnú školskú dochádzku, prípravu na povolanie a úschovu cenných vecí.

CDR vykonáva opatrenia podľa zákona č. 305/2005 Z. z. podľa účelu, na ktorý bolo zriadené, pobytovou formou, ambulantnou formou, terénnou formou, pričom formy vykonávaných opatrení možno vhodne a účelne kombinovať. CDR vykonáva opatrenia pobytovou formou zamestnancami CDR, ktorí vykonávajú odborné činnosti v odbornom tíme v ustanovenom počte a profesijnej štruktúre a poskytujú odbornú pomoc a starostlivosť v ustanovenom počte a profesijnej štruktúre v profesionálnej náhradnej rodine, skupine, samostatne usporiadanej skupine. Ak je na dosiahnutie účelu vykonávania opatrení pobytovou formou potrebné vykonávať opatrenia ambulantnou formou alebo terénnou formou, CDR je povinné tieto opatrenia vykonávať v rámci vykonávania opatrení pobytovou formou.

Pri vykonávaní pobytového opatrenia súdu pre MBS sa prihliada na jeho predchádzajúcu výchovu a kultúrne a náboženské odlišnosti. CDR je povinné zistiť názor MBS, ak je to vzhľadom na jeho vek a rozumovú vyspelosť možné, na všetky skutočnosti, ktoré sa ho týkajú, a to pred vykonaním úkonov na účel zlúčenia

rodiny alebo jeho premiestnenia, jeho návratu do krajiny, kde má obvyklý pobyt, alebo pred podaním vyhlásenia podľa zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle. Na účel vykonávania odborných činností a zisťovania názoru MBS CDR zabezpečí tlmočenie do jazyka, ktorému dieťa rozumie. Súčasťou starostlivosti poskytovanej MBS je aj výučba slovenského jazyka, ak CDR nezabezpečí výučbu iným spôsobom. CDR utvára podmienky na vykonanie pohovoru s MBS v konaní o azyle a na jeho účasť v tomto konaní, stretnutie MBS so zástupcami Úradu vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Medzinárodnej organizácie pre migráciu na účel postupu podľa osobitného predpisu (zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle) a na účel zabezpečenia právneho poradenstva maloletému bez sprievodu na jeho žiadosť.

Jedným z najdôležitejších dokumentov súvisiacich s právami MBS je Dohovor o právach dieťaťa. Práva dieťaťa chráni Charta základných práv Európskej únie, pričom v súlade s Lisabonskou zmluvou je EÚ povinná presadzovať práva detí. V tomto zmysle Európska komisia vydala dve oznámenia s cieľom naplniť práva dieťaťa vo vnútorných a vonkajších politikách EÚ: Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa a Agenda EÚ v oblasti práv dieťaťa. Rada Európy vypracovala tiež Akčný plán na ochranu utečencov a deti migrantov v Európe (2017-2019), ktorý je postavený na troch pilieroch:

1. zabezpečenie prístupu k právam a postupom vyhovujúcim deťom;
2. poskytovanie účinnej ochrany;
3. zlepšenie integrácie detí, ktoré by zostali v Európe

Samostatnou oblasťou výkonu opatrení SPOD a SK, ktorá nesúvisí priamo s MBS z Ukrajiny, avšak súvisí s vojnovým konfliktom na Ukrajine, je výkon opatrení SPOD a SK pre deti z Ukrajiny a ich rodičov a iné osoby zodpovedné za starostlivosť o dieťa. V uvedenej súvislosti vykonávali zamestnanci/zamestnankyne orgánov SPOD a SK opatrenia súvisiace s podporou starostlivosti o dieťa zabezpečením odbornej pomoci a poradenstva dieťaťu a jeho rodičom, resp. osobám zodpovedným za starostlivosť o dieťa (vrátane pomoci pri spisovaní návrhov na opatrovníctvo, či výkonu úkonov súvisiacich s súdnym konaním vo veci určenia opatrovníctva – preverenie situácie maloletého dieťaťa, podanie správy súdu a pod. – išlo o cca 1 481 detí z Ukrajiny).

Ukončené a prebiehajúce NP, na ktoré nový NP priamo nadväzuje:

NP má synergické účinky s Integrovaným regionálnym operačným programom (ŠC 9.1.) – vid' <https://www.mpsvr.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/harmonogram-vyziev/plan-vyziev-vyzvani-op-ludske-zdroje/>

Spôsob realizácie aktivít projektu

Príklad aktivity v zmysle operačného programu Ľudské zdroje:

“Výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vrátane podpory zariadení náhradnej starostlivosti “

Predpokladané trvanie aktivity: 23 mesiacov

Celková dĺžka realizácie hlavných a podporných aktivít projektu (v mesiacoch): 24.02. 2022 – 31.12.2023

Opis hlavnej aktivity:

NP bude realizovaný prostredníctvom hlavnej aktivity „**Podpora výkonu opatrení SPOD a SK pre MBS a deti z Ukrajiny a ich rodičov a iné osoby zodpovedné za starostlivosť o dieťa**“, ktorá bude realizovaná prostredníctvom podaktivít:

1.1. Podpora výkonu opatrení SPOD a SK pre MBS z Ukrajiny v CDR

Dĺžka implementácie: 24.02. 2022 – 31.12.2023

Prostredníctvom podaktivity bude v štátnych a neštátnych CDR komplexne zabezpečovaná starostlivosť, t. j. poskytované bývanie, stravovanie, obslužné činnosti, osobné vybavenie, zabezpečovaná zdravotná starostlivosť, ošetrovateľská starostlivosť (v prípade MBS so zdravotným znevýhodnením z Ukrajiny) povinná

školská dochádzka, príprava na povolanie, výučba slovenského jazyka, a pod., ako aj poskytovaná psychologická pomoc a psychologické a sociálne poradenstvo, pričom práca bude koncentrovaná na krízovú intervenciu, posttraumatickú pomoc a zlúčenie rodiny (so zachovaním všetkých opatrení proti obchodovaniu s deťmi).

Základnou podmienkou pre uplatnenie nákladov CDR je preukázanie výkonu opatrení SPOD a SK pre maloletých bez sprievodu z Ukrajiny v danom CDR.

1.2. Podpora výkonu opatrení SPOD a SK pre MBS a deti z Ukrajiny a ich rodičov a iné osoby zodpovedné za starostlivosť o dieťa orgánmi SPOD a SK

Podaktivita ocenením zamestnancov/zamestnankyň orgánov SPOD a SK finančnou formou prostredníctvom mimoriadnych odmien za kvalitný výkon opatrení SPOD a SK v súvislosti s vojnovým konfliktom na Ukrajine prispeje k stabilizácii pracovnej sily a motivácii k výkonu tak zložitej agendy.

Mimoriadne odmeny budú vyplatené všetkým zamestnancom/zamestnankyniam oddelení SPOD a SK. Tým zamestnancom/zamestnankyniam oddelení SPOD a SK, ktorí/é vykonávali opatrenia SPOD a SK pre MBS prostredníctvom pohotovosti a tým zamestnancom/zamestnankyniam oddelení SPOD a SK, ktorí/é vykonávali opatrenia SPOD a SK súvisiace s opatrovníctvom, budú mimoriadne odmeny vyplatené opakovane.

Podporné aktivity NP

Informovanosť a publicita

Publicita a informovanosť bude realizovaná v súlade s Manuálom pre informovanie a komunikáciu pre prijímateľov v rámci EŠIF – OP LZ. Prijímateľ bude informovať účastníkov projektu ako aj širokú verejnosť, že aktivity, ktoré sa realizujú v rámci projektu sa uskutočňujú vďaka prostriedkom poskytnutým z ESF.

Publicita bude zabezpečovaná taktiež formou plagátov alebo inou formou prezentácie, ktorú si zvolia prijímatelia príspevkov.

Účastník projektu: štátni príslušníci tretích krajín odchádzajúci z Ukrajiny.

Oprávnené výdavky:

skupina výdavkov 910 – Jednotkové výdavky

skupina výdavkov 521 - mzdové výdavky

skupina výdavkov 902 - paušálna sadzba na nepriame výdavky určené na základe nákladov na zamestnancov (nariadenie 1303/2013, čl. 68 písm. b) vo výške 15%)

Plánované výstupy hlavnej aktivity:

Výsledky aktivity a príspevok k naplneniu merateľných ukazovateľov (MÚ):

P0991 - Počet osôb do 18 rokov, ktorým bola poskytnutá intervencia – 160

Súlad s HP (opis):

Projekt je v súlade s horizontálnymi princípmi udržateľný rozvoj, rovnosť mužov a žien a nediskriminácia, ktoré sú definované v Partnerskej dohode SR na roky 2014 – 2020 a v čl. 7 a čl. 8 všeobecného nariadenia.

Žiadateľ zabezpečí podmienky pre uplatnenie princípu rovnakej príležitosti tak, aby nedochádzalo k vylučovaniu ľudí na základe rodu, veku, rasy, etniky, zdravotného postihnutia a pod., a zaväzuje sa k tomu aj čestným vyhlásením žiadateľa v časti 15 ŽoNFP.

Podporné aktivity:

Okrem hlavnej aktivity budú súčasťou projektu informovanosť, publicita a podporné činnosti, ktoré majú charakter nepriamych výdavkov. Nepriame výdavky na tieto činnosti budú preukazované formou zjednodušeného vykazovania výdavkov. Informovanosť a publicita bude realizovaná v súlade s Manuálom pre informovanie a komunikáciu pre prijímateľov v rámci EŠIF – OP LZ. Prijímateľ bude informovať účastníkov NP, ako aj širokú verejnosť, že aktivity, ktoré sa realizujú v rámci NP sa uskutočňujú vďaka prostriedkom poskytnutým z ESF. Publicita bude zabezpečovaná najmä formou plagátov.

Situácia po realizácii projektu a udržateľnosť projektu

Realizáciou NP sa zabezpečí vykonávanie opatrení SPOD a SK pre MBS z Ukrajiny a vytvoria sa podmienky pre výkon opatrení SPOD a SK pre ďalších MBS, ktorých príchod na územie SR je možné s ohľadom na aktuálnu situáciu na Ukrajine predpokladať. Zároveň NP prispeje k zabezpečeniu výkonu opatrení SPOD a SK pre MBS a deti z Ukrajiny a ich rodičov a iné osoby zodpovedné za starostlivosť o dieťa na požadovanej kvalitatívnej úrovni.

Popis cieľovej skupiny

- štátni príslušníci tretích krajín odchádzajúci z Ukrajiny

Harmonogram realizácie aktivít

Celková dĺžka realizácie aktivít projektu (v mesiacoch):	23
---	----

Aktivity projektu realizované v oprávnenom území OP

Subjekt:	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
Hlavné aktivity projektu:	
Typ aktivity:	Výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vrátane podpory zariadení náhradnej starostlivosti
Hlavná aktivita projektu:	Názov hlavnej aktivity : Podpora výkonu opatrení SPOD a SK pre MBS a deti z Ukrajiny a ich rodičov a iné osoby zodpovedné za starostlivosť o dieťa
Začiatok realizácie:	02/2022
Koniec realizácie:	12/2023

Prehľad merateľných ukazovateľov projektu

Merná jednotka:	počet
Merateľný ukazovateľ:	Počet osôb do 18 rokov, ktorým bola poskytnutá intervencia
Celková cieľová hodnota:	160